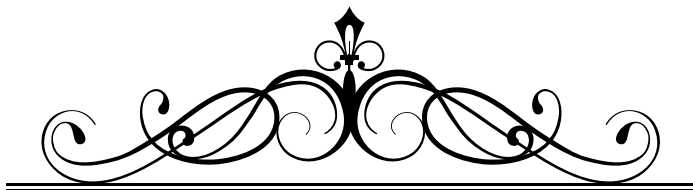

LBRIS

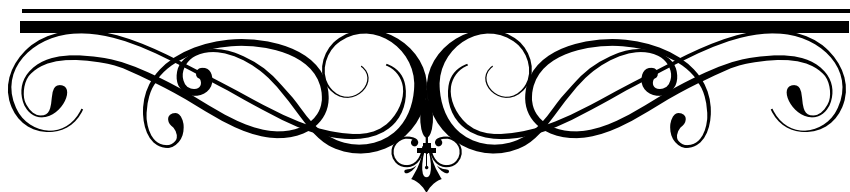
We know
books

VALERIU
BUTULESCU

PROZĂ
FANTASTICĂ

AMINTIRI DIN
DIMINEAȚA VIEȚII

EDITURA
CREATOR
BRAȘOV, 2023

CUPRINS

METAFIZICA SATULUI ROMÂNESC.....7

PROZĂ FANTASTICĂ

HOȚII DE CAI	11
ZIUA LUPULUI	31
VIDRA.....	39
BRADUL LUI OANE ȘI CĂLUȘARII	55
CANDELA CERULUI.....	77
CĂMAȘA DE IZBÂNDĂ.....	86
SĂPTĂMÂNA NEBUNILOR.....	94
UN PRIMAR ȘI O PLOAIE DE VARĂ.....	107
LUPUL TURBAT	125
PEȚITORII	137
DOAMNA CODRULUI.....	155
SÂNZIENILE SAU CÂNTECUL DRAGOSTEI	166
PRIMUL SĂRUT SAU LOGODNA PĂSĂRILOR....	178
FUGA.....	189
DIMINEAȚA DE IGNAT	201

AMINTIRI DIN DIMINEAȚA VIETȚII

MARFARUL ȘI SORCOVA	217
CAPRA CU CRAVATĂ ROȘIE	229
COASA ȘI CEASUL MORȚII	238
SCRISORI DIN VREME DE RĂZBOI.....	247
UN TÂMLAR PRINTRE CIOBANI.....	265
ÎN VIZITĂ LA MUMA PĂDURII	268
CUM L-AU OMORÂT BĂNCILE PE BUNICUL GRIGORE.....	274
CIOBĂNAȘUL.....	278
MOȘULE! E COAPTĂ TURTA?	303
TABLOUL.....	311
MĂRIȚA, BUCUREȘTIUL ȘI CELE DOUĂ REGINE	321
NENEA DASCĂLU	342
FÂNTÂNA LUI BICHERETE	348
FACEREA	363
MITICĂ.....	367
UN TORȚIONAR DE OCAZIE.....	383
GĂSI-L-AR BOALA PE LENIN!	408
DE LA AFORISM LA PROZA AFORISTICĂ.....	413

METAFIZICA SATULUI ROMÂNESC

Metafizica spiritualității noastre populare s-a cristalizat la sat. Acolo era „veșnicia” văzută de Lucian Blaga, cheia de boltă a lumii campestre. Dar în ultimul secol, universul bucolic al satului, aureolat de fascinante mituri și eresuri, a suferit mutații majore. Civilizația modernă a pătruns agresiv, știința a dat iama prin taine și mistere.

Spațiul mioritic s-a virtualizat. Transhumanța s-a prefăcut în zootehnie sedentară. Păstorii au sărit, brusc, din cioareci în blugi. Transformați în fermieri, în loc de cai și măgari, ei călăresc ATV-uri.

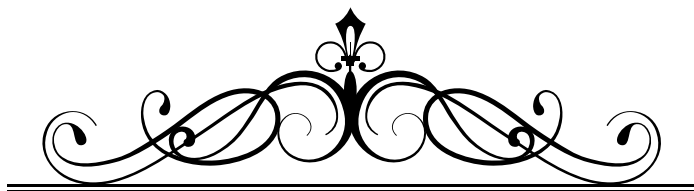
Sigur, civilizația este un lucru bun. Când pe stâna oilor se ridică panouri solare e semn de bunăstare și progres. E normal ca noroiul să dispară sub asfalt și pavele. Dar satul tradițional românesc e pe moarte. Și, odată cu el, se pierde un întreg tezaur spiritual, acumulat în mii de ani de existență patriarhală.

Având șansa de a cunoaște viața mirifică a satului meu, am încercat să-mi topesc amintirile în aceste proze fantastice. Mărturiile ale unei lumi care a fost. Lume care azi pleacă. Și nu se va mai întoarce nici-odată.

Valeriu Butulescu

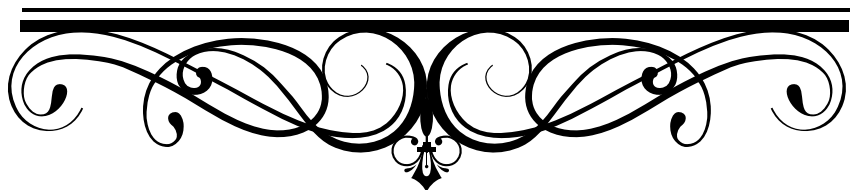
LBRIS

We know
books

PROZĂ
FANTASTICĂ

VALERIU BUTULESCU

HOȚII DE CAI

Ca orice meserie, nici hoția nu e treabă ușoară. Că bogații știu să-și apere avutul. Își închid comorile în lăzi grele, din fier, ascunse între ziduri de piatră. Au bani să-și plătească paznici înarmați. Nici nu sari bine gardul și ăia își slobod flintele spre tine.

Mai ușor e să furi de la cel sărman. Toată nădejdea lui stă în ciomag și în câine. Ușa magaziei o leagă cu sfoară. Însă și aici necazul e mare. Ce să iei de la amărât? În sărăcia lui, doar me liniștit. Bani vede rar și îi cheltuie repede. Prin căsuță, lucruri găsești puține. Oale, străchini, linguri de lemn. Un lighean, o căldare. Ce să faci cu ele? Hainele au ceva preț, dar omul le ține în lada de la căpătâi, sub lacăt.

Viața hoțului de la țară era tare amară. Cum naiba să te chivernisești, jefuind lume așa de sărmană? Aici furtul unui sac cu mălai însemna deja o bravură. De aceea, mulți hoți talentați nu s-au putut realiza. Neavând ce fura, au renunțat. Au început să meargă la biserică, s-au apucat de muncă. Și până la urmă s-au ratat complet, îngroșând rândurile oamenilor cinstiți.

Unii însă nu au cedat. Și-au urmat vocația, urcându-se în tren, încercându-și norocul prin târguri mai răsărite, ajungând chiar la București. În capitală e multă lume bună, cu portofele grase. Dar și concurența e pe măsură. Te urmăresc polițiști nenorociți, care te înhață fără milă, cât ai bate din palme. Acolo, ca să trăiești din furat, trebuie să fi hoț, nu glumă.

Cred că hoții din sate ar fi abandonat definitiv această stră-veche ocupație dacă n-ar fi fost animalele. Acestea, se știe, nu stau tot timpul sub cheie. Ziua sunt pe izlaz, la păscut. Iar izlazul e lângă pădure. Hoțul stă la pândă, precum lupul. Când prinde momentul, înșfacă oaia. Trebuie să fie iute, de mână și picior, că proasta zbiară. Și dacă te încolțesc ciobanii și câinii lor, cariera ta s-a terminat. În cel mai bun caz îți rup oasele. Dacă scapi cu viață, înseamnă că ai avut noroc.

Altfel arată lucrurile când e vorba de cai. Animale inteligente și prietenoase, caii au încredere oarbă în om. Dacă-i vorbești frumos și îl fluieri, calul vine după tine. În bunătațea sa naivă, el nu deosebește hoții de lumea cinstită. Nu e de mirare. Uneori, lucrul acesta e greu și pentru oameni.

Calul e preferat de hoț și din alte motive. Odată furat, nu trebuie cărat în spate, ca oaia sau vițelul. Sari tu în spinarea lui, pe deșelate, și te duce departe, ca vântul. Ajuns în alt județ, iei legătura cu chilipirgiii și geambașii de-acolo. Lași mult din preț, că trebuie și ăia să trăiască. Dar te scapi repede de corpul delict. Te veselești nițel la cârciumă, cu lăutarii la ureche și mândruța pe genunchi. După care poți să pleci după altă hoție.

Calul era mândria unui gospodar. Țăranul îl prefera, deși boii trag mai bine plugul și sunt mai liniștiți. Pentru el, calul este emblematic, oglinda poziției sale sociale. Un țăran călare pe cal trezește respect, nu ca unul pe bicicletă. Cel mai bine e să ai doi cai, să-i poți împerechea la căruță.

Când era bărbat în putere, Ion Năgăra ținea doi cai frumoși: Puiu și Cezar. Crescuseră de mici în bătațura lui. Îi îngrijise și alintase ca pe copiii săi. Bine hrăniți, cu pielea întinsă și lucioasă, era o plăcere să-i vezi înhămați. Când treceau cu căruța pe uliță, lumea întorcea capul după ei.

Ioniță se legase mult de Cezar. Calul nu era nărăvaș, mai mare dragul să-l încaleci. Avea coada în vânt și crupe puternice. Adevărat cal împărătesc. Numele i se potrivea de minune. Își scutura coama nobilă și ciucurii roșii de la urechi, prinși de frâu, să nu cumva să-l deoache cineva.

Dacă era nuntă în sat, băieții se întreceau, călare, în fruntea alaiului. Fiecare se îngrijea de aspectul calului său. Țesălat de Ioniță și împodobit de sora cea mică, Anica, Cezar strălucea între ceilalți cai, fiind, de departe, cel mai arătos.

Dar, în urmă cu un an, peste Năgăra și caii lui a dat necazul. Primăvara, după Paști, când iarba crește mare și grasă, s-a întâmplat nenorocirea. Puiu și Cezar pășteau liniștiți pe Dealul Peretului. Ca să nu plece departe, fuseseră împiedicați. Aveau picioarele din față legate cu funie moale din cânepă. Nimeni nu știe cum s-a întâmplat. Seara, când s-a dus după ei să-i aducă acasă, Ioniță l-a găsit numai pe Puiu, destul de agitat. Cezar dispăruse.

Când a zărit piedica aruncată, Ioniță a înțeles. Calul fusese furat. Văzând că e blând, hoțul îl despiedecase. I-a pus frâu nou, scos din traista sa cu scule hoțești, l-a încălecat fără șa, luând-o la goană, probabil spre munte. Că sub munte, pe la Porceni, hoții își negustoreau caii.

În casa lui Ion Năgăra jalea a fost mare. Între animalele domestice, caii aveau un statut aparte. Erau tratați ca membri ai familiei. Ioniță ofta adânc și se uita spre poartă. Tot mai trăgea speranțe că Cezar se va întoarce. Se gândea că poate reușește să scape. O fi înțeles că noul stăpân e un nemernic.

Cum era de așteptat, micuța Anica a plâns. Ținea mult la Cezar. Anul trecut, de hramul Ispasului, când se întorceau de la Bălănești, Ioniță o luase cu el în șa. Seara aceea a rămas pentru ea de neuitat. Părea desprinsă din lumea poveștilor, în care Anica se

refugia de câte ori rămânea singură. O lună plină, parcă mai mare ca oricând, lumina pădurea verde. Privighetorile cântau discret. Un vânt călduț adia printre frunze. Legănată în șa, fata simțea corpul cald al animalului. Din mers, îi mângâia coama. Pielea calui tremura ușor, la fiecare atingere.

Acum Anica își imagina bietul animal, încăput pe mâna unor oameni răi, care îl înhămau, singur, la o căruță plină cu lemne. Și îl băteau. Cezar se opintea din răsputeri, dar potcoavele îi alunecau în noroi. Și oamenii aceia zbieau la el, lovindu-l fără milă cu bicele.

Anica văzuse cândva o asemenea întâmplare, în Coasta Drăgoienilor. Atunci, bătut cu sălbăticie de un căruțaș beat, un amărât de cal se chinuia să urce căruța plină cu nisip, pe panta abruptă. Animalul asudat tremura din tot corpul. Dar nu putea. Încărcătura era prea grea, peste puterea lui.

Fără să înțeleagă ce se întâmplă, căruțașul îl înjura, plesnindu-l cu biciul. Plin de spume, animalul a încercat iar. S-a încordat până i-a crăpat inima și s-a prăbușit. Anica a văzut cum căruța grea a luat-o la vale, târând după ea calul căzut.

Ioniță s-a dus peste drum, la fratele său Vasile, primarul comunei. Sigur hoțul nu era din sat. O asemenea ticăloșie nu putea face decât un nemernic din alte locuri. Furatul cailor fiind o plagă a vremii, primăriile și poliția județului urmăreau de-aproape situația.

— Ioniță! Unde era calul când a dispărut?

— Pe izlaz. Către Pădurea Bălăneștilor, Vasile...

— E clar. Să știi că hoțul nu-i din Bălănești. Așa fac ei. Ca să-i căutăm pe unde nu trebuie.

— Și unde ar putea să fie calul?

— Eu zic că e peste Jiu. Poate pe la Sâmbotini. Pe-acolo bântuie ceata lui Cârlanu.

Cârlanu era un hoț vestit al ținutului. Avea ceva sânge turcesc; în acte îl chema Hamza și se pripășise pe-aici, venind din părțile Calafatului. Se spunea că pe-acolo făcuse prăpăd prin oboare. Îl porecliseră Cârlanu, dată fiind slăbiciunea sa pentru cai. În pădure, sub munte, își înjghebase o mică herghelie. Pe seama lui se vorbeau multe. Făcuse câțiva ani de pușcărie pentru furturi de animale. Dar la întoarcere se apucase iar de treabă. Pasiunea e pasiune.

Cârlanu și banda lui treceau în taină caii furați peste munte, noaptea, pe drumul de culme al Vâlcanului. Astfel, animalelor li se pierdea urma. Iar de acolo aduceau bani și alte animale de proveniență dubioasă. Erau timpuri grele. Pe atunci, nici oamenii nu aveau toți acte, darmita caii.

Afacerea mergea bine. Cârlanu avea chimirul plin cu gologani. Poliția îl urmărea, însă fără tragere de inimă. Lumea vorbea că și jandarmii erau unși de hoț, să nu scârțâie.

Însă, în primăvara aceluia an, în zonă dispăruseră mai mulți cai. Păgubiții s-au dus cu jalba la stăpânire. Se apropiiau și alegerile. Poliția trebuia să facă ceva.

Primarul Năgăra cunoștea calul furat. Știa ce mânărită era familia după dispariția lui Cezar. S-a hotărât să facă tot ce poate să-l găsească. Se cunoștea bine cu Măndoiu, căpitanul poliției de județ.

Ofițer tânăr, numit de curând în funcție de țărâniști, Măndoiu mai primise reclamații și din alte sate. Aproape toate făceau referire la cai. Când era vorba de bănuți, păgubașii arătau spre Cârlanu și ceata lui.

Măndoiu l-a ascultat atent pe primar. L-a tratat cu o cafea. Și i-a promis că va sparge cuibul de hoți. Există o șansă, nu prea mare, de a găsi calul dispărut. Avea însă nevoie de timp. Năgăra

i-a mulțumit, și-a băut cafeaua până la ultimul strop și s-a întors la el, la primărie, fără mari speranțe. Se obișnuise cu lumea ciudată a stăpânirii, care trăia mai mult din vorbe și promisiuni.

Dar Măndoiu s-a ținut de cuvânt. A trimis jandarmii la herghelia de lângă Porceni, să-l aducă pe Cârlanu. Voia să stea cu el de vorbă. Cum hoțul se cam codea, jandarmii l-au legat, Când a protestat, i-au dat câteva lovituri cu patul armei, în spate. Odată liniștit, l-au dus la căpitanul de județ.

Ofițerul l-a privit adânc în ochi. După un alfabet al său, l-a citit repede. Nu avea niciun dubiu. Cârlanu era hoțul. Mai departe, lucrurile țineau de regulament. Măndoiu și-a pus cravașa pe birou, la vedere. După care, calm, și-a aprins o țigară. Audierea a fost scurtă:

— Mă, Cârlane! De ce ești tu porc?

— N-am furat nimic, domnu' șef! Să moară mama!

— Oamenii se plâng că i-ai lăsat fără cai.

— Cine, eu? Să mă bată bunul Dumnezeu!

— N-ai furat niciodată un cal?

— Poate când eram mic. Vreun pui de mânzuleț, domnu' căpitan... Nu mai țin minte...

— Hai să ne înțelegem, Cârlane. Am aici, pe birou, cinci plângeri împotriva ta. Bă, lumea nu scornește povești! Eu înțeleg că ești hoț. Asta e. Nu ești singurul din această țară. Vreau să te ajut, mă, Cârlane...

— Sărut mâna, conașule...

— Adu-mi repede cei cinci cai! Și eu te scap de pușcărie. Ai cuvântul meu de ofițer.

— Nu știi unde sunt, domnu' șef! Or fi fugit de-acasă. Caii mai și pleacă...

— Bă, eu vorbesc serios!

— N-am furat niciun cal, șefu! Pe cuvântul meu de onoare. Să n-am parte de lumină pe lumea cealaltă...

Atunci Măndoiu a luat cravașa și i-a ars una pe spinare. Cârlanu a primit lovitura resemnat. O aștepta. Nu era la prima audiere. Cunoștea bine procedurile în vigoare. Părea însă hotărât să reziste.

Văzând că nu țipă, Măndoiu l-a lovit iar și iar, din ce în ce mai tare. În sfârșit, Cârlanu a început să geamă. Atunci căpitanul s-a oprit mulțumit. I-a întins suspectului o coală de hârtie, să dea o declarație.

Aici lucrurile iar s-au complicat. Neștiind să scrie, Cârlanu nu a declarat nimic. În final, Măndoiu l-a mai cârpit o dată cu cravașa, apoi i-a dat drumul. Mai mult nu putea face, în limitele legii. Audierea suspectului se terminase.

Hoțul nedovedit s-a întors vesel la herghelia lui. Însă jandarmii au primit ordin să nu-l scape din ochi. Lucru greu, când e vorba de un tâlhar de meserie.

Într-o noapte cu fulgere, Cârlanu și doi gealați din ceata lui au dat lovitura la o gospodărie înstărită din Stănești, de unde au furat trei cai. De data aceasta însă ceva nu a mers în planul lor. La plecare au apucat-o pe un drum greșit. S-au trezit într-o fundătură, cu cai cu tot.

Câinii au trezit satul. În astfel de situații, oamenii se ajută. Vestea zbura din gură în gură: „Săriți, mă! Lu' Dănăilă îi furară caii!”. Bătrânii au ieșit la porți, cu felinare în mâini, slobozind câinii din lanț. Tinerii s-au aruncat pe caii lor, ținând urma câinilor. Ploaia încă nu începuse. Dar vijelia vânzolea copacii și fulgerele se înteteau.

La ieșirea din sat, dezorientați, hoții s-au trezit în marginea unei râpe adânci. Simțind că se apropie câinii, au intrat în panică. Au luat-o la galop spre dreapta. Se vede însă treaba că norocul îi părăsise în acea noapte. Au nimerit într-un crâng de mărăcini,

des, de nepătruns. Și-au dat seama că sunt încercuiți. Înebuniți de spaimă, au încercat ultima soluție. Au întors caii înapoi.

Dar de acolo veneau urmăritorii. Unul dintre ei a tras un foc de pușcă, la întâmplare. Să împuști pe cineva noaptea, din goana calului, e posibil numai în filme. Însă bubuitura a prins bine. Calul pe care fugea șeful hoților s-a speriat. A nechezat scurt, ridicându-se în două picioare. Doar cu frâul și fără șa, Cârlanu n-a mai putut controla situația. A căzut grămadă.

Ceilalți hoți au sărit de pe cai, încercând să scape pe picioarele lor. Cârlanu s-a ridicat. Încearcă să fugă și el, șchiopătând. Căinii l-au încolțit, trântindu-l la pământ. Apoi, pe el au tăbărit oamenii.

Fulgerele nu mai conteneau. Începuse și ploaia. Sătenii vedeau suficient cât să lovească. Mânia fierbea în ei. Ciomegele cădeau cu ură și sete. Hoțul urla din răputeri. Dar în asemenea momente nu mai e loc de milă. Mulțimea devine fiară, cu ochii injectați de sânge.

Cineva l-a împuns pe Cârlanu cu o furcă de fier, adânc, de mai multe ori. Iar ceilalți au tăbărit iar cu ciomegele. Urletele victimei au încetat. De jos se auzeau gemete stinse. O muchie de topor în cap a pus punct incidentului.

Noaptea e lumea umbrelor anonime. Nimeni nu știa cum îl cheamă pe cel căzut, nici pe cei care îl loveau. Identitatea nici nu era necesară. Acolo se răfuiau sângeros niște păgubiți cu cel care îi prădase, batjocorindu-le munca și avutul.

Când au văzut că hoțul nu mai mișcă, oamenii s-au simțit ușurați. Unii și-au adus aminte de lege și i-a apucat teama. Ploua torențial, așa că au plecat grăbiți spre casele lor, fără să-și mai vorbească.

Cârlanu a zăcut acolo, mort, până a doua zi. Dimineața, lumea a venit să-l vadă. Oamenii se fereau să-l atingă, până nu apare

stăpânirea. La capul mortului, înfipite în noroiul plin de sânge, ardeau câteva lumânări de ceară.

Pe la prânz, cu o șaretă, au venit doi jandarmi, însoțiți de un civil. Acesta i-a făcut victimei mai multe poze. Până seara, jandarmii au întocmit un raport, scriind și măsurând cu roleta.

Sătenii n-au putut spune cine e mortul, nici cum ajunsese acolo. Toți cei întrebați dădeau din umeri. Noroc că jandarmii i-au găsit în buzunar o citație, pe numele Hamza. Și-au dat seama că victima era Cârlanu.

Din lipsă de probe și alte informații, jandarmii au scris în raport ce au constatat. Cârlanu murise. Cel mai probabil, căzuse de pe cal. Ceea ce era foarte aproape de adevăr. S-au semnat și au pus data.

Deși tristă la prima vedere, moartea hoțului a fost bine primită, atât de autorități, cât și de populație. Însoțiți de jandarmi, mai mulți păgubiți s-au dus la herghelia lui Cârlanu, lângă Porceni. Oamenii sperau să-și găsească acolo animalele.

Ioniță s-a dus și el, fără mari speranțe. Grajdul hergheliei era aproape gol. Noaptea trecută, haidamacii lui Cârlanu, aflând de moartea șefului, fugiseră. Luaseră fiecare ce apucase, încălecase și trecuseră culmea Vâlcanului. Oamenii au mai găsit câțiva cai jigăriți, bolnavi de răpciugă. Ioniță a oftat adânc și a pornit spre casă. A înțeles că pe Cezar nu o să-l mai vadă niciodată.

Timpul a trecut. Ion Năgăra și-a schimbat oiștea la căruță, să poată fi trasă de un singur cal. Din Cezar rămăsese o amintire. Doar micuța Anica, în momentele ei de visare, îl mai vedea uneori, fluturându-și aripile printre nori, pe înaltul cerului.

Într-o zi, trăgând căruța cu lemne din pădure, la ieșirea din Pârăul Moștenilor, Puiu s-a poticnit. Ioniță și tatăl său au încercat să-l ajute, împingând de loitre. În zadar. Cei doi au înțeles că

animalul nu mai poate. Au dat jos jumătate din încărcătură. Calul odihnit a tras căruța ușurată pe pantă în sus, oprindu-se la ei în curte. Au descărcat, apoi s-au întors să aducă restul de lemne rămase în vale.

La masa de prânz au mâncat în tăcere. La sfârșit, Ion Năgăra a zis:

— Mă, Ioniță! Căruța cu un cal e pentru prăpădiți.

— Știu, tată. Dar ce să fac?

— Du-te tu, joi, la târgu' de vite. Ia vezi cât face un cal bun.

Ceva bani mai avem în casă.

— Tată. Nu e vorba numai de bani. Dumneata știi ce greu se împerechează caii...

— Știu, mă! Că eu l-am împerecheat pe Puiu cu Cezar. De când erau mânji au crescut împreună. Trebuie învățați să tragă la același ham.

— Păi, vezi?

— Păi, văd! Da' tu vezi ce greu ne e cu un singur cal? Am ajuns să împingem noi căruța. E rușine, bă! Ne râde satul.

Ioniță, chiar dacă mai cârtea uneori, își asculta părintele. Joi dimineață a încălecat și s-a dus la intrarea în oraș, lângă Regiment, unde se ținea târgul de vite.

La târg, agitație mare. Lume multă. Unii voiau să cumpere, alții să vândă, plus o mulțime de gură cască.

Animale erau multe și felurite. Găseai orătănii, de la găini, câte și găște îndopate, la rațe leșești și curcani făloși. Puteai să-ți alegi boi puternici, vaci cu lapte, porci și purcei. Prețurile nu erau fixe. Oamenii se târguiau îndelung.

Caii aveau un sector aparte. Cu frâiele legate de stănoagă, așteptau agitați. Stăpânii le vorbeau și îi țesălau, să-i liniștească.

Unii aveau iarbă verde lângă ei, alții mâncau ovăz, din traista legată de gât.

Ioniță se uita atent, și la cal, și la stăpân. Ar fi vrut să se târguie cu un proprietar, nu cu negustori de meserie. Negustorii sunt șmecheri. Știu cum să te întorcă, să rămână prețul așa cum vor ei.

A pus ochii pe un cal murg, sănătos și voinic, cu stea în frunte. Semăna puțin cu Cezar. Un bătrân cu mustață albă îi vorbea blând, țesălându-i coama. Se vedea că omul și calul sunt vechi cunoștințe:

— Bună ziua, nene. De unde ești?

— Să trăiești, flăcăule! De la Brădiceni.

— Cu cât dai calul?

— Cinci mii.

— Cinci mii? Păi, ce? Țsta e calul lui Făt-Frumos?

— Nu, taică. E al meu. Da' știu ce poate. L-a fâtat mă-sa la mine în băătăură.

— Dacă-i așa grozav, de ce-l vinzi?

— Am nevoie de bani. Nevasta mi-a murit. Fata-i bolnavă. Am necazuri, băiete...

— Câți ani are?

— Cinci. Poți să te uiți la dinți...

— Îți dau patru mii.

— Patru mii cinci sute. Îți dau și șaua lui, pe deasupra. Că nu-mi mai trebuie.

— Patru mii.

— Cu patru mii nu-l dau. Mai aștept. Poate vine vreun om serios, care se pricepe la animale. Dacă nu, mă-ntorc cu el acasă. Că mi se frânge inima. L-am crescut de mic...

Bătrânul a reluat conversația cu calul său, trecându-i țesala prin coamă. „Murgule, mai stăm puțin și mergem acasă... Ne-om descurca noi cumva, Murgule...”

Ioniță a luat-o spre dreapta. A trecut, înghițind în sec, pe lângă un grătar încins, pe care sfârâiau ademenitor cârnăciori. S-a gândit să cumpere și el doi. A întrebat cât face. „Trei lei bucata, cu pâne și muștar” i-a răspuns o femeie grasă, îmbrăcată într-un halat cândva alb. A renunțat. Nu era chiar flămând.

Băiatul s-a oprit la o stănoagă de care erau legați cinci cai, păziți de un domn cu ochelari, în costum boieresc. Văzând că Ioniță se uită atent la animale, negustorul l-a abordat:

— Tinere! Uite-aici un cal bun de călărit! Așa ceva nu găsești în tot județul.

— Caut unul care să tragă și căruța.

— Țsta sur trage și un tun.

— Cât face?

— Zece mii, mânca-ți-aș...

— Patru mii...

— Bă, băiete! Poate n-ai băgat de seamă. Țsta-i cal, nu măgar. Dar, pentru că-mi place de tine, nouă mii să fie...

— Ascultă, nene. Ți-o spun drept. N-am decât patru mii...

— Apoi, să fii tu sănătos! Cu patru mii, cal serios nu cumperi. Poate vreunul șchiop sau furat...

Ioniță n-a zis nimic. S-a mai uitat și la alte animale. Deodată, un gând negru l-a încercat. Își legase calul la intrarea în târg. Era acolo un jandarm, dar niciodată nu se știe. Dacă i-l saltă vreun nenorocit? Că e plină lumea de ei.

A pornit grăbit spre intrare, strecurându-se prin puhoiul acela de oameni și vite. Ajungând la drum, s-a liniștit. Jandarmul era acolo. Calul, de asemenea. Când l-a zărit, Puiu a nechezat scurt.

Atunci a observat că se ține pe urmele lui un om negricios, cu pălărie mare și haine de orășean. Cam soioase, dar boierești. Îl văzuse și la cai. Avea pe umăr o căldare de aramă, frumos lustruită:

— Domnu'! Stai puțin! Unde pleci?

— Acasă. Da' mata ce treabă ai? Cine ești?

- Io sunt ghicitor în stele. Am ghicit ce vrei...
- Nu-mi trebuie căldări! Avem acasă...
- Știu, boierule! Nu vrei căldare. Vrei un căluț de căruță. Și n-ai decât patru miare. Așa-i?
- O fi. Care-i treaba dumitale?
- Boierule! Dacă vrei cal bun și potrivit, îți aduc eu unu'. Cu patru mii. Unde stai?
- La Preajba.
- Așa, zău? Ești prejbean și nu mă cunoști? Eu sunt Miai Căldăraru... Am casă în Obreja... Da' matale cum îți zice?
- Năgăra.
- Aoleu? Te pomenești că ești neam cu primaru' țărănist?
- E fratele meu.
- Păi vezi, bre, ce bine se leagă lucrurile? Io sunt cu țărăniștii. Îl cunosc și pe domnu' Iunian...
- Să fi sănătos! Am plecat.
- Mergi cu bine! Mâne să fii acasă. Cumnatu' meu are cai buni și ieftini. Îi cam place să bea. Însă e om, pânea lu' Dumnezeu. Îl cheamă Colțatu. Da' nu mușcă...

Miai s-a ținut de cuvânt. A doua zi, pe la prânz, pe drumul prăfuit dinspre Drăgoieni a urcat în Preajba o căruță vânăta, cu coviltir peticit, trasă de doi căluți slabi. În urma ei, legat cu lanțul, pășea un cal fălos, bine îngrijit.

Sub coviltir se jucau doi copii frumoși, cu ochi negri, iscoditori. Lângă ei sta întinsă mama lor, îmbrăcată într-o rochie lungă, albastră, cu un prunc la sân. Hățurile le ținea un bărbat brunet și îndesat, între două vârste. Mirosea a rachiu și trăgea de zor dintr-o lulea. Era Colțatu.

După ce a întrebat de mai multe ori trecătorii, Colțatu a oprit căruța în fața casei lui Ion Năgăra. Bătrânul repara podețul de la poartă:

— Săru' mâna, boierule! Aici stă Ioniță Năgăra?

— Aici.

— I-am adus un cal bun și ieftin. Așa cum ne-am înțeles la târg. Eu sunt Colțatu. Samsar de vite.

Ion Năgăra a privit uimit. Atelajul și toată echipa lui Colțatu arătau jalnic. Poate și de aceea, calul din spate părea desprins din lumea basmelor. Avea picioare puternice, crupe mari, coamă pieptănată. Greu de înțeles ce căuta un asemenea cal într-o astfel de companie.

Calul semăna puțin cu Cezar. Dar cu siguranță nu era el. Cezar fusese sur. Animalul adus de Colțatu avea pielea castanie. La poartă a venit și Ioniță. S-au strâns și câțiva vecini curioși. A apărut și Anica.

Lumea părea vrăjită de calul lui Colțatu. Avea o privire nobilă și blândă. Se uita la toți, prietenos. Nu a tresărit, când Ioniță i-a mângâiat coama cu palma. Parcă aștepta un gest de tandrețe. Anica i-a adus în grabă un braț de trifoi. Calul i-a mulțumit din priviri și s-a pus pe mâncat.

Colțatu își freca mâinile. Vedea că marfa lui făcuse o bună impresie. Pentru o clipă, s-a gândit chiar să ridice prețul. E păcat să dai un asemenea animal cu patru mii. Știa însă că târgul se făcuse. Iar un samsar de vite serios se ține de vorba dată.

Lui Ioniță îi plăcea calul. Bine legat și puternic, împerecheat cu Puiu, puteau trage și cea mai grea căruță. Un lucru însă îl neliniștea. De ce samsarul vindea un asemenea cal minunat cu patru mii de lei. Oare era furat? Trebuie să fie o explicație.

— Nea Colțatu! Calul dumitale are acte?

— Ce acte, dom'le? Acte n-am nici eu. Nici puradeii. Nici nevastă mea.

— Bine, dar...

— Omule! Nu vezi că e cal? Vrei să scrie asta pe hârtie?

— Nu cumva e furat?

— Dom'le! Eu sunt samsar serios. Nu hoț de cai. Ține minte!

— Cum îl cheamă?

— N-are nume. E cal și-atât. Poate să-l cheme cum vrei matale.

— Bine. Hai să-i punem șaua. Să vedem cum se călărește.

Se strânsese ceva lume la poartă. Ioniță a coborât din pod șaua și tot harnașamentul rămas de la Cezar. Se potriveau de minune.

Calul înșeuat părea și mai focos. Călca elegant în urma lui Colțatu, care îl plimba, ținându-l de dârlogi. Când își scutura capul, ciucurii roșii îi jucau maiestos. Cal din poveste.

Anica a scos un strigăt de uimire: „Acesta e Cezar!” Ca un făcut, calul și-a întors către ea privirea blândă. Ioniță a intervenit hotărât:

— Cum să fie Cezar, mă copile? Tu nu vezi că ăsta e murg?

— Dumnezeu, dacă vrea, schimbă pielea animalelor...

— Vezi-ți tu de păpușile tale! Nu te băga în vorba oamenilor mari.

— Ba mă bag! Acesta e Cezar! E Cezar, care s-a întors la noi în pielea altui cal. Nu vedeți cum se uită la mine? Mă cunoaște.

— Copil obraznic și fără minte.

— E Cezar! Dumnezeu i-a schimbat înfățișarea. Atâta tot...

— Taci odată!

— Nu tac! Ce căutați voi, oamenii mari, la biserică, dacă nu credeți în puterea lui Dumnezeu?

— Ajunge, Anică!

— E Cezar! Uite! Dacă îl chem la mine, sunt sigură că vine. Cezar! Vino la mine, Cezar! Vino la mine...

Calul și-a smucit frâul. Colțatu i-a dat drumul din dârlogi. Animalul s-a îndreptat spre Anica, apropiindu-și botul de obrazul

ei. Fata i-a prins capul cu palmele și l-a sărutat. Lumea a rămas mută.

Și Ioniță era uimit. Căuta să arate, totuși, că e stăpân pe situație. I-a cerut lui Colțatu să le facă o probă de călărie. Și, dacă lucrurile merg bine, cumpără calul. Pune banii jos. Fac act de mână și semnează. Aveau atâția martori.

Colțatu însă se cam codea. Le-a spus că încearcă, deși el nu prea se pricepe la călărie. Prudent, și-a scos pipa, lăsând-o la căruță. S-a apropiat de cal. Cu piciorul stâng în scară, și-a făcut vânt și s-a aruncat în șa.

Cu călăreț, calul părea cu adevărat împlinit. Avea o distincție aristocrată, impozantă. Colțatu se învârtea cu el în cerc. Era o încântare să privești. Pentru o clipă, lui Ioniță i-a trecut prin cap că s-ar putea să aibă în față un cal de la circ, șterpelit de șmecheri. Se mișca atât de grațios.

Ioniță se pregătea să bată palma și să ducă banii. S-a gândit, totuși, să mai facă o încercare: „Nea Colțatu! Ia pune-l matale să meargă puțin și la trap.”

Strângând frâul, Colțatu i-a tras o palmă peste crupă, strigând „La trap!” În acel moment, s-a întâmplat un lucru neașteptat. Când a primit palma, în loc să plece la trap, calul s-a cabrat. S-a ridicat în două picioare, nechezând, ca un cal năzdrăvan. Pentru o clipă, oamenii au crezut că vrea să zboare.

Dar nu a zburat. Și-a fluturat maiestos picioarele din față, scuturându-și corpul muscular. Cel care a zburat a fost Colțatu. Omul a căzut grămadă în praful drumului. A avut noroc că nu și-a rupt niciun mădular. S-a ridicat greu. Ioniță i-a spus:

— Așadar, aici e problema. Calul e frumos, dar nărăvaș.

— Biserica mării lui! E a patra oară când mă trântește! De aia nu pot să-l vând. Așa-mi face de fiecare dată. Farmecă lumea cu mușchii lui. Apoi, când trebuie călărit, strică totul...

— Nu l-a călărit nimeni?

— Omule, îți spun adevărul. Sunt om sărac, da' cinstit...

— Spune.

— Să-mi dai și mie un pol, să am de tutun. Și ceva de mâncare, că plâng ăia de foame, sub coviltir.

— Îți dau.

— Omule! Îți spun tot. Că oricum nu-l mai cumperi. Nu-l poate călări nimeni. Țsta e drac, nu cal. L-am cumpărat, pe bani puțini, de la unul din Cărbunești. Pe ăla l-a nenorocit. L-a trântit și i-a rupt piciorul...

— O, Doamne...

— De-atunci mă tot chinui să scap de el. Credeam că-l iei dumneata. Uite că nu se poate Mi-a speriat patru clienți. Nu știu ce să fac...

— Mai încearcă. Lumea e mare.

— Nu. M-am săturat! Mâne îl duc la abator. E plin de carne pe el. O să iau ceva bani. Să-l taie și să-l bage ăia la salam...

Colțatu a legat calul cel nărăvaș de căruța. A întors atelajul, pregătindu-se se plecare. Copilul cel mic plângea sub coviltir. Între timp, Ioniță s-a dus în casă, de unde s-a întors cu o jumătate de mămăligă, brânză, slănină, o ceapă, câteva ouă. I-a dat samsarului mâncarea și douăzeci de lei. Omul se străduise. E adevărat, târgul nu s-a mai făcut. Însă nu era vina lui.

Cu ochii în lacrimi, Anica a urmărit căruța care se îndepărta. La Fântâna Călinoaii, drumul cotea la stânga. Acolo atelajul s-a oprit. Colțatu scăpase hățurile. S-a aplecat pe oiște, să le ridice. Atunci calul a privit înapoi și a nechezat scurt. După care, căruța și-a văzut de drum.

Colțatu s-a oprit iar, la intrarea în Drăgoieni. O mică afacere tot făcuse. Câștigase un pol degeaba, iar copiii aveau mâncare. Acolo, pe dreapta, era o cârciumă.

Caii fiind flămânzi, i-a lăsat liberi pe toți trei, să pască pe marginea drumului. Iar el s-a dus la cârciumă să-și cumpere tutun. Cum a simțit miros de băutură s-a gândit că merge și un rom. Apoi încă unul.

Anica a intrat în curte. O tristețe sfâșietoare îi umplea sufletul. Ca de fiecare dată, în situații limită, căteaua Vidra era confidenta de încredere. Vidra a simțit că prietena ei e necăjită. A ascultat-o cu încordare:

— Ascultă-mă, Vidra. Că tu înțelegi. Se spune că animalele și copiii au mintea apropiată... Îți spun, Vidra... Calul acela e Cezar. Dar eu sunt un copil. Pe mine nimeni nu mă crede... E el. Și a fost atât de aproape de casă... Nu știu de ce a trebuit să-l trântescă pe omul acela. Mare păcat... Târgul se făcuse. Mă crezi, Vidra? Mă crezi?

Vidra dădea afirmativ din coadă. Soarele scăpătase bine spre apus. Așezată în iarbă, lângă Vidra, Anica a închis ochii. Știa că atunci vede o lume mai frumoasă decât cea reală. I s-a părut că zărește calul acela împărațesc în fața casei. Parcă lovea cu copita în poartă, dornic să intre. Apoi a auzit un nechezat timid.

A deschis ochii. Învățase că atunci vraja dispăre și urâtenia lumii iese la iveală. Acum însă lucrurile arătau altfel. Povestea continua și în realitate. La intrarea în curte a auzit iar un nechezat ușor. Și prin scândurile porții a zărit silueta unui cal. A alergat acolo într-un suflet. Era el. Cezar al ei, în piele castanie! Fata s-a prins de gâtul lui, strigând din răspuțeri: „Mumă! Tată! Ioniță! Veniți repede! Veniți! S-a întors Cezar!”

Întoarcerea calului era greu de explicat. Misterul s-a lămurit abia când, de la vale, a apărut și căruța lui Coțatu. Omul le-a spus ce s-a întâmplat. Cât a stat la cârciuma din Drăgoieni, lăsase caii

liberi, să pască. Iar dracul acesta de cal fugise. Și oamenii i-au zis că l-au văzut mergând spre Preajba.

Hotărât, Colțatu i-a pus lanțul de gât și l-a legat de căruță. Se pregătea să plece. Atunci a intervenit Ion Năgăra. Și-a trecut palma peste părul alb, zicând:

— Stai așa, omule. Nu pleca. Noi vrem să cumpărăm acest cal. Dacă tot vrea să stea cu noi, la noi să rămână...

— Luați un cal năvăș?

— Apăi, ce să facem? Ne-om descurca noi. E un cal puternic, se vede. Îl punem doar la căruță. Pentru mers călare, mai avem unul. Poate mai lași și dumneata din preț...

— Trei mii e bine?

— Așa să fie. Facem și o dovadă scrisă. Ioniță! Du-te, mă, și adă banii omului.

Dovada a făcut-o Anica, pe o foaie ruptă dintr-un caiet. Dintre toți, ea scria cel mai bine. Îi dicta Colțatu, care mai făcuse asemenea acte de mână. Peste tot unde omul pomenea de cal, fata scria Cezar. Neștiind carte, cumpărătorul și vânzătorul au pus degetul. Încântat de întorsătura lucrurilor, Colțatu a început iar să creadă în Dumnezeu.

Au deschis poarta. Calul s-a învârtit puțin, după care s-a dus întins la fântână, unde Cezar se adăpa odinioară. Ioniță i-a pus apă în valău. Animalul a băut cu sete.

Se întâmpase un lucru ciudat. Acum toată familia credea că s-a întors Cezar. Probabil Dumnezeu îi schimbase pielea, așa cum spunea fata. De ce făcuse asta, nimeni nu știa. Oamenii nu au dreptul să judece nici cea mai mărunță lucrare a Domnului.

Ioniță țesăla calul. Animalul era într-adevăr frumos. Trei mii de lei, un chilipir. Autoritatea fetei în familie a crescut brusc. Anica s-a apropiat:

— Frate Ioniță! Pune-i șaua!

— Păi, de ce?

— Te rog eu frumos. Pune-i șaua!

Băiatul a ascultat-o. A pus calului șaua și scările, strângându-i bine chinga sub burtă. A prins dârlogii frâului de obâlc. Calul aștepta liniștit. Anica a zis apăsat:

— Urcă-te pe el!

— Ești nebună? Vrei să-mi rupă oasele?

— Nu-ți fie frică. Doar așa putem afla dacă în calul acesta bate inima lui Cezar...

— Și dacă mă trântește?

— Te scoli și gata. Măcar știm o treabă.

Ioniță a pus piciorul în scară și a încălecat. Calul părea calm și ascultător. Fata a deschis poarta din spatele curții. Au ieșit în grădină. Când a trecut la trap, Ioniță ținea strâns frâul. Văzuse ce pățise Colțatu. Dar animalul răspundea cuminte la comenzi. Mergea la trap spre Fântâna lui Bicherete. Fata alerga desculță în urma lor:

— Oprește, Ioniță!

— Acuma ce mai vrei?

— Ia-mă cu tine-n șa!

Băiatul a oprit calul. Și-a ajutat sora mai mică să urce. Fata și-a încleștat mâinile pe șa, strigând:

— La galop, Cezar! La galop!

Ioniță și-a prins sora cu mâna stângă. În dreapta ținea frâul. A dat pintoni calului. Animalul a țâșnit ca săgeata. A trecut în goană pe lângă fântâna lui Bicherete, cotind la stânga. Cunoștea locurile. Apoi s-a avântat nebunește pe Drumul Târgului. Nori roșii însângerau orizontul. Soarele se pregătea să apună.

Anica simțea o bucurie nemaitrăită. Calul și călăreții păreau un singur trup. Animalul gonea în spume. În urma lor, un nor de praf se ridica deasupra câmpiei. Fata a închis ochii. Calul zbura. Îi simțea bătăile puternice ale aripilor.